

DATUM	15 & 16 juni 2019 Feest van de goddelijke Drie-eenheid
VOORGANGER	Erik Borgman
EERSTE LEZING	1 Korinte 12, 7-11
EVANGELIE	Johannes 16, 12 – 15

Omdat het dan weer klopt. Ik denk dat ik dat uiteindelijk moet zeggen: ik geloof in God omdat het dan weer een beetje klopt, het leven van de wereld, mijn leven. Want naar mijn ervaring klopt het vaak van geen kanten. We worden verondersteld gelukkig te worden van zaken waarnaar wij volgens mij niet verlangen, wij worden aangesproken op taken waarvan we met recht vrezen dat we ze niet aan zullen kunnen, we worden gezien en benaderd op een manier die niet strookt met hoe wij bejegend hopen te worden. Neen, dan God! Zoals de Bijbel over God spreekt, zegt God niet op grote afstand en zonder commitment wat we moeten, maar spreekt zich uit in een Woord dat Hijzelf is, en zet zichzelf met ons op het spel. God houdt niet de wereld betweterig voor wat goed voor haar is, God zaait de hartstocht voor het goede uit en blaast die steeds opnieuw en steeds anders levensadem in.

Er valt altijd meer te zeggen, er wordt ook altijd meer gezegd, en dat vernemen wij op onze manier ook altijd. Wij zijn geen geïsoleerde individuen die het in eenzaamheid zelf moeten uitzoeken, wij zijn opgenomen in een gesprek waarin wij worden aangesproken en ons antwoord wordt verwacht. Wij doen mee in een dans die niet elders bedacht is en van buitenaf wordt geregisseerd, maar die zich in het dansen ontvouwt. Hierover gaat het als we spreken over Gods drie-eenheid.

Vanuit hun Jodendom geloofden de eerste christenen onwrikbaar in Gods eenheid. Met de bekende formulering uit het boek Deuteronomium: 'Luister Israël, de Machtige is onze God, de Machtige is de enige.' Het is van hieruit zaak ook zelf niet verdeeld te zijn, maar deze ene God lief te hebben 'met hart en ziel en de inzet van al uw krachten' (Deuteronomium 6,4-5). Het lukte de eerste christenen echter niet meer hun ervaringen met God binnen één perspectief te vangen. God is oneindig groot, maar God is tegelijkertijd zo concreet nabij als een vriend bij een vriend, een vriendin bij een vriendin – dat hadden zij ervaren in Jezus. En sinds Pinksteren was hun ook onontkoombaar duidelijk: God woont in ieders eigenheid, is de levensadem van ieders specifieke inzet en trouw. God is dus één, maar in niet te reduceren verscheidenheid: Vader, Zoon en heilige Geest. En omdat de harten en zielen en de krachten van ieder van ons verscheiden zijn, brengt de liefde tot God ons tot eenheid, maar opnieuw: in een niet te reduceren verscheidenheid. Gods veelvormig- en veelkleurigheid weerspiegelt zich in een veelvormige en veelkleurige gemeenschap.

‘Alles wat van de Vader is, is van mij’, hoorden wij Jezus in het evangelie zeggen (Joh. 16,15). En de Geest zal niet namens zichzelf spreken, maar zeggen wat Hij hoort (vers 13). Wat hier aan de orde is, noemen de Griekse kerkvaders *perichorèsis*, wederzijdse doordringing. Van wat de traditie de goddelijke personen is gaan noemen, Vader, Zoon en heilige Geest, is elke persoon wat Zij is dankzij de bijdragen van de andere personen. De Vader kan alleen de Vader zijn dankzij de Zoon en de Geest, de Zoon is de Zoon dankzij de Vader en de Geest en de Geest is de Geest dankzij de Vader en de Zoon. De Oosters-Orthodoxe theoloog Ioannis Zizioulas spreekt in dit verband van een ‘ontologische revolutie’, een revolutie in het zijn zelf. Wij denken in termen van ‘dit’ tegenover ‘dat’, van ‘ik’ tegenover ‘jij’ en vooral in termen van ‘van mij’ tegenover ‘van jou’. Maar in God bestaat het ene altijd dankzij het andere, is elk ‘ik’ er altijd dankzij de ‘jij’s’, voor wie dat ‘ik’ op zijn beurt een onmisbaar ‘jij’ is. God bestaat in verbondenheid, is verbondenheid, schept een ruimte van verbondenheid. Als verbondenheid is God het oerbeeld van alles wat is en met name van wat mensen zijn. Ook wij zijn ten diepste wat wij zijn dankzij anderen, wij krijgen onze eigenheid van anderen die fundamenteel van ons verschillen, maar met wie wij tegelijk onlosmakelijk verbonden zijn.

Hierop doelt Paulus als hij de christenen van Korinte schrijft: ‘Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest’ (1 Kor. 12,4). Die Geest werkt in ons allemaal op een eigen manier, dus wij zijn verenigd in ons onderscheid. Het feit dat wij niet hetzelfde zijn, maakt ons samen meer dan wij afzonderlijk zijn, maar als wij ons op die gezamenlijkheid ook actief richten, dan worden wij samen meer dan *de optelsom van* wat wij afzonderlijk zijn. Wij moeten ons door elkaar willen laten aanvullen en willen laten inbedden. Dat is iets anders dan noodgedwongen rekening houden met elkaar. Wij moeten de ons vreemde bijdrage zoeken. Paus Franciscus pleit regelmatig voor een cultuur van ontmoeting, waarin dat wat iedere afzonderlijke cultuur te bieden heeft met het oog op het verstaan van het evangelie, zijn plaats krijgt. Juist ook culturen die niet vanzelfsprekend waardevol worden gevonden. Alleen zo, stelt de paus, vindt de kerk opnieuw de weg die naar toekomst leidt.

Er zal ons nog meer gezegd worden dan Hij al heeft gezegd, laat Jezus in het evangelie weten. Maar pas als wij het aankunnen. Met het oog hierop worden wij geleid door de Geest van waarheid die ons de volle waarheid zal binnenleiden (Joh. 16,12-13). Nu is ‘waarheid’ volgens het Johannesevangelie geen verzameling feiten en geen sluitende verklaring. Waarheid is het juiste antwoord op de wereld zoals zij werkelijk is. Een houding van eerbied en liefde drukt bijvoorbeeld waarheid uit, als reactie op het feit dat de wereld van God is en van Gods liefde getuigt. Maar hoe leef je een leven in eerbied en in liefde? Hier kunnen wij alleen maar zelf achter komen door ermee te beginnen, maar op de weg die wij dan te gaan hebben, worden wij vergezeld door Gods Geest. ‘Ik zal de Vader vragen jullie een andere helper te zenden’, heeft Jezus eerder gezegd, ‘de Geest der waarheid’ (Joh. 14,16; vgl. 16,7). Het Griekse woord dat in dit citaat is vertaald met ‘helper’, *paraklètōs*, vertaalt de Naardense Bijbel met ‘gids-en-helper’. De Nieuwe Bijbelvertaling heeft ‘pleitbezorger’; voorspreker kan ook. Het gaat in ieder geval om iemand die voor je opkomt, zoals Jezus voor zijn leerlingen opkwam door te zien wat ze nodig hebben, door voor te doen wat zij op dat moment uit zichzelf niet gedaan krijgen, door te formuleren wat hen nog niet lukt om te zeggen. De Geest houdt ons gezelschap, houdt ons in Gods ruimte en daar zullen wij ontdekken wat er van ons gevraagd wordt en hoe daarop te antwoorden. Op onze specifieke manier, verbonden met de plaats waar wij ons bevinden.

Wij worden als mensheid op het moment geconfronteerd met grote vragen en problemen. Dat maakt het verleidelijk te hopen op een plan dat in één klap alles oplost. 'Het is oorlog', zei laatste iemand tegen mij die zich grote zorgen maakt over het klimaat. 'Willen wij de wereld nog redden, dan moeten de juiste maatregelen dwingend worden opgelegd.' Zo werkt de Geest dus niet, zo werkt God niet. De God waar de Bijbel over spreekt, wil ons erbij, de betrokkenheid en de creativiteit van ons allen, al onze inzichten en vermogens.

Als wij ons laten leiden door wat er gezegd en gedaan blijkt te moeten en te kunnen worden, lopen wij niet verloren, maar is Gods Geest onze helper-en-gids. Dan komen wij tot onze bestemming, hoe dan ook. – Dat het zo mag zijn.